

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง ผลการพัฒนาคุณภาพชีวิตตาม โครงการเสริมความมั่นคงในชนบทที่ หมู่บ้าน เถลิงพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ราชบรมราชชนนี : กรณีศึกษา บ้านลำนางรอง หมู่ที่ 1 และหมู่ที่ 10 ตำบลลำนางรอง อำเภอ โนนดินแดงจังหวัดบุรีรัมย์ มีเนื้อหาที่นำเสนอเรียงลำดับดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. วิธีดำเนินการวิจัย
3. สรุปผลการวิจัย
4. อภิปรายผล
5. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานตาม โครงการเสริมความมั่นคงในชนบทที่หมู่บ้าน เถลิงพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ราชบรมราชชนนีในพื้นที่หมู่บ้านลำนางรอง หมู่ที่ 1 และหมู่ที่ 10 ตำบลลำนางรอง อำเภอ โนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตตาม โครงการเสริมความมั่นคงในชนบทที่หมู่บ้าน เถลิงพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ราชบรมราชชนนี โดยใช้กระบวนการรวมพลังสร้างอนาคต

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยมีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ประชาชนที่อาศัยในหมู่บ้านลำนางรอง หมู่ที่ 1 และ หมู่ที่ 10 ตำบลลำนางรอง อำเภอ โนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 1,515 คน เป็นเพศชาย 826 คน เพศหญิง 689 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยในหมู่บ้านลำนางรอง หมู่ที่ 1 และ หมู่ที่ 10 ตำบล ลำนางรอง อำเภอ โนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 453 คน เป็นเพศชาย 247 คน เพศหญิง 206 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามผลการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามโครงการเสริมความมั่นคงในชนบทที่หมู่บ้าน เถลิงพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ในพื้นที่ หมู่บ้านลำนางรอง หมู่ที่ 1 และ หมู่ที่ 10 ตำบลลำนางรอง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนข้อมูลประชากรทั่วไป ส่วนข้อมูลคุณภาพชีวิต และส่วนข้อมูลปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการตามโครงการเสริมความมั่นคงในชนบทที่หมู่บ้าน เถลิงพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี โดยเป็นคำถามแบบสำรวจรายการ ปลายเปิด และปลายปิด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คณะสำรวจข้อมูลจะประกอบด้วยผู้วิจัยและพนักงานสัมภาษณ์ ซึ่งจะใช้วิธีการสังเกต สัมภาษณ์ สอบถาม และเครื่องมือที่ใช้ได้แก่แบบสอบถามการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามโครงการเสริมความมั่นคงในชนบทที่หมู่บ้าน เถลิงพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ในพื้นที่หมู่บ้านลำนางรอง หมู่ที่ 1 และ หมู่ที่ 10 ตำบลลำนางรอง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลผลการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามโครงการเสริมความมั่นคงในชนบทที่หมู่บ้าน เถลิงพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี มาวิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละดังนี้

1. วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยหาค่าร้อยละและนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปตารางและความเรียง
2. วิเคราะห์ผลการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยแบ่งเป็น 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม โดยหาค่าร้อยละและนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปตารางและความเรียง
3. วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการ ตามโครงการเสริมความมั่นคงในชนบทที่หมู่บ้าน เถลิงพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี โดยหาค่าร้อยละและนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปตารางและความเรียง

สรุปผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามมีสัดส่วนเพศชายต่อเพศหญิงคือ 1.2 : 1 สถานภาพทางสังคม ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกในหมู่บ้าน การศึกษาส่วนใหญ่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีอาชีพส่วนใหญ่รับจ้างและเกษตรกร มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่ำกว่า 5,000 บาท ความเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพกลุ่มกิจกรรมต่างๆ ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพและกลุ่มกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นสมาชิกมากที่สุดคือกลุ่มออมทรัพย์

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ผลการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามโครงการเสริมความมั่นคงในชนบทที่หมู่บ้านเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ราชบรมราชชนนี แบ่งออกเป็น 4 ด้านดังนี้

1. ด้านร่างกาย พบว่าคุณภาพชีวิตด้านร่างกายในเรื่องต่างๆ มีดังนี้

ความสามารถทำในสิ่งที่ต้องการเนื่องจากการเจ็บป่วยตามร่างกายในโรค 2 สัปดาห์ อันดับแรก 1 - 3 ครั้ง อันดับที่ 2 ไม่เคยเลย ระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในเกณฑ์ดี ส่วนคำตอบมากกว่า 9 ครั้ง มี 8 ราย จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก พบว่ามีโรคประจำตัวในเรื่องโรคไขข้ออักเสบ 5 ราย ขาดอาหารขาดเนื่องจากการเหยียบถั่วระเบิด 1 ราย ส่วนอีก 2 ราย ไม่มีโรคประจำตัวเพียงแต่ในช่วงที่เก็บข้อมูล ประสบอุบัติเหตุรถจักรยานยนต์ล้ม 1 ราย และหกล้มเอง 1 ราย

ความสามารถที่มีกำลังเพียงพอที่จะทำในสิ่งต่างๆ ในรอบ 1 วัน อันดับแรกคือ 7 - 8 ชั่วโมง อันดับที่ 2 คือ 8 ชั่วโมงขึ้นไป ระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในเกณฑ์ดี ส่วนคำตอบ น้อยกว่า 5 ชั่วโมง มี 43 ราย จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก พบว่าส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ

การพักผ่อนนอนหลับในรอบ 1 คืน สองอันดับแรก คือ 7 - 8 ชั่วโมง และ 6 - 7 ชั่วโมง เท่ากัน คุณภาพชีวิตอยู่ในเกณฑ์ดี ส่วนคำตอบ น้อยกว่า 5 ชั่วโมง มี 26 ราย จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก พบว่าส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ

ความพึงพอใจที่สามารถทำอะไรผ่านไปได้ในแต่ละวันในรอบ 2 สัปดาห์ อันดับแรก พอใจทุกวัน อันดับที่ 2 คือ พอใจ 5 - 10 ระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในเกณฑ์ดีมาก ส่วนคำตอบไม่พอใจเลยสักวัน มี 7 ราย จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก พบว่าส่วนใหญ่เป็นผู้มีปัญหาทางครอบครัวและเก็นกลุ่มวัยรุ่น

การเข้ารับการรักษาพยาบาลในรอบ 2 สัปดาห์ อันดับแรกคือ ต้องไป 1-4 ครั้ง อันดับที่ 2 คือ ไม่ต้อง ไปเลย ระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในเกณฑ์ดี ส่วนคำตอบา ไปทุกวันมี 1 ราย จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก พบว่าเป็นโรคเบาหวาน ต้องไปฉีดยาเพื่อควบคุมระดับน้ำตาลทุกวัน

ความสามารถในการทำงานในปัจจุบัน อันดับแรกคือ ดีเมื่อเทียบกับที่ผ่านมา อันดับที่ 2 คือ ที่ผ่านมากับปัจจุบันเท่าๆ กัน ระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในเกณฑ์ดี ส่วนคำตอบไม่ดี มี 8 ราย จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก พบว่าส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ

ความสามารถไปไหนมาไหนด้วยตนเอง อันดับแรก คือ บางครั้งต้องพึ่งพาผู้อื่น อันดับที่ 2 คือ ไปได้ทุกครั้งที่ต้องการ ระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในเกณฑ์ดี ส่วนคำตอบ หากไม่มีผู้อื่นพาไป จะไม่สามารถไปไหนมาไหนได้เลย มี 5 ราย จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก พบว่าเป็นผู้พิการ ขาด 1 ราย อีก 4 รายให้ข้อมูลว่าไม่มียานพาหนะ

ในภาพรวมระดับคุณภาพชีวิตด้านร่างกายอยู่ในเกณฑ์ดี

2. ด้านจิตใจ พบว่าคุณภาพชีวิตด้านจิตใจ ในเรื่องต่างๆ มีดังนี้

ความพึงพอใจในชีวิต อันดับแรกคือมีความทุกข์อยู่บ้าง แต่ส่วนใหญ่แล้วมีความสุข อันดับที่ 2 มีสุขมีทุกข์เท่าๆ กัน ระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในเกณฑ์ดี ส่วนคำตอบ มีแต่ความทุกข์ รุนแรง มี 5 ราย จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก พบว่า ส่วนใหญ่เป็นผู้มีปัญหาทางครอบครัว ทะเลาะเถาะแฉ่งระหว่างสามีและภรรยาเป็นประจำ

สมาธิในการทำงาน อันดับแรกคือมีสมาธิมากกว่าไม่มีสมาธิ อันดับที่ 2 มีสมาธิเท่าๆ กัน ไม่มีสมาธิ ระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในเกณฑ์ดี ส่วนคำตอบ ไม่มีสมาธิเลย มี 8 ราย จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก พบว่าส่วนใหญ่ เป็นผู้ที่มีรายได้น้อย และผู้มีปัญหาทางครอบครัว

ความพึงพอใจในรูปร่างหน้าตา อันดับแรกคือไม่หล่อไม่สวยแต่ก็ไม่ซีเหี่ยว อันดับที่ 2 หล่อหรือสวยพอประมาณ ระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ส่วนคำตอบ ไม่ดีเลย มี 8 ราย จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก พบว่าเป็นคนช้วน 2 ราย ส่วนอีก 5 รายคิดว่าตนเองไม่สวย หรือไม่หล่อ

ความรู้สึกที่ไม่ดีในแต่ละวัน อันดับแรกมีบางครั้ง แต่ก็ไม่น้อย อันดับที่ 2 รู้สึกบ้าง ไม่รู้สึกบ้าง ปานกลาง ระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในเกณฑ์ดี ส่วนคำตอบ รู้สึก ไม่คืออยู่ตลอดเวลา มี 11 ราย จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก พบว่า เป็นผู้ที่มีรายได้น้อย ผู้มีโรคประจำตัว และผู้มีปัญหาทางครอบครัว

ความพึงพอใจในความเป็นตัวของตัวเอง อันดับแรก พอใจในตัวเองมาก อันดับที่ 2 พอใจมากกว่าไม่พอใจ ระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในเกณฑ์ดีมาก ส่วนคำตอบ ไม่พอใจในตนเองเลยมี 8 ราย จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก พบว่า เป็นผู้ที่มีรายได้น้อย และผู้มีโรคประจำตัว

การปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา อันดับแรกทำไปแค่อย่างน้อย 1 ครั้ง อันดับที่ 2 เดือนละอย่างน้อย 1 ครั้ง ระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในเกณฑ์ดี ส่วนคำตอบ ไม่เคยเลยมี 16 ราย จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก พบว่า ไม่มีเวลา หรือหาโอกาสไม่ได้

ภาพรวมระดับคุณภาพชีวิตด้านจิตใจอยู่ในเกณฑ์ดี

3. ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม พบว่าคุณภาพชีวิตด้านความสัมพันธ์ทางสังคมในเรื่องต่างๆ มีดังนี้

สถานภาพความเป็นมิตร อันดับแรก เป็นมิตรกับทุกคน อันดับที 2 เป็นมิตรมากกว่าไม่เป็นมิตร ระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในเกณฑ์ดีมาก ส่วนคำตอบ เข้ากับใคร ไม่ได้เลยมี 8 ราย จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก พบว่า เป็นกลุ่มที่เข้ามาอยู่ในหมู่บ้านใหม่ และเ็นกลุ่มที่ไม่ค่อยให้ความร่วมมือกับสมาชิกในหมู่บ้าน

การได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนเมื่อมีปัญหา อันดับแรก ได้รับความช่วยเหลือมากกว่าปฏิเสธ อันดับที 2 ได้รับความช่วยเหลือทุกครั้ง ระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในเกณฑ์ดี ส่วนคำตอบ ไม่ได้ได้รับความช่วยเหลือเลย มี 9 ราย จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก พบว่า เป็นกลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วม กิจกรรม และไม่ค่อยให้ความร่วมมือกับสมาชิกในหมู่บ้าน

ความร่วมมือในการทำงานเป็นกลุ่มกับสมาชิกในหมู่บ้าน อันดับแรก ส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือดี อันดับที 2 ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี ระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในเกณฑ์ดี ส่วนคำตอบ ไม่ให้ความร่วมมือเลย มี 13 ราย จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก พบว่า เป็นกลุ่มที่ไม่ค่อยให้ความร่วมมือกับสมาชิกในหมู่บ้าน

ภาพรวมระดับคุณภาพชีวิตด้านความสัมพันธ์ทางสังคมอยู่ในเกณฑ์ดี

4. ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่าคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมในเรื่องต่างๆ มีดังนี้

ความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต อันดับแรก มั่นคงปลอดภัยแต่ไม่มั่นใจเป็นบางครั้ง อันดับที 2 มั่นคงและปลอดภัยดี ระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในเกณฑ์ดี ส่วนคำตอบ ไม่มั่นคงปลอดภัยเลย มี 10 ราย จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก พบว่า เป็นกลุ่มผู้มีรายได้น้อย

สภาพบ้านเรือน อันดับแรกพออยู่ได้ อันดับที 2 มั่นคงแข็งแรงดี ระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ส่วนคำตอบ ต้องซ่อมใหญ่เดี๋ยวนี้ มี 10 ราย จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก พบว่า เป็นกลุ่มที่มีรายได้น้อย

สภาพการเงิน อันดับแรกพอบ้างไม่พอบ้าง อันดับที 2 เพียงพอแต่ไม่เหลือเก็บ ระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ส่วนคำตอบ ไม่มีเลย มี 5 ราย จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก พบว่า ในข้อเท็จจริงเป็นผู้มีรายได้น้อย แต่เหตุผลที่ตอบว่า ไม่มีเลย เพราะมีความหวังที่จะได้รับความช่วยเหลือจากการวิจัยครั้งนี้

การใช้บริการทางสาธารณสุขตามความจำเป็น อันดับแรกไปอนามัยมากกว่าจะซื้อยามกินเอง อันดับที 2 ไปอนามัยหรือโรงพยาบาลได้อย่างสบายใจทุกครั้ง ระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในเกณฑ์ดี ส่วนคำตอบ ไม่ได้ไปอนามัยและไม่ได้ซื้อยามกินเอง มี 8 ราย จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

พบว่า เป็นกลุ่มที่มาอาศัยอยู่ไม่ ยังมีระบบประกันสุขภาพ และอีกส่วนหนึ่งคือผู้ที่ไม่มีปัญหาด้านการเจ็บป่วย

การรับรู้ข่าวสารที่จำเป็นในชีวิต อันคืบแรก ได้รับรู้บ้างแต่ไม่ถึงกับติดตามรายละเอียด อันคืบที่ 2 ได้รู้บ้าง ไม่รู้บ้าง ระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในเกณฑ์ดี ส่วนคำตอบ ไม่ได้รับรู้อยู่ มี 7 ราย จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก พบว่า เป็นกลุ่มที่มีอาชีพการงานที่รัดตัว ประกอบกับมีรายได้น้อย เป็นเหตุให้ไม่มีโอกาสรับรู้ข่าวสารที่จำเป็นในชีวิต

การพักผ่อนคลายเครียด อันคืบแรกได้พักผ่อนบ้าง ไม่ได้พักผ่อนเท่าๆ กัน อันคืบที่ 2 ส่วนใหญ่ได้พักผ่อนเมื่อเครียด ระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ส่วนคำตอบ ไม่มีโอกาสได้พักผ่อนเลย มี 6 ราย จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก พบว่าเป็นกลุ่มที่มีอาชีพการงานที่รัดตัว ประกอบกับมีรายได้น้อย

สภาพรอบๆ บ้าน อันคืบแรกไม่สะอาดแต่ไม่ถึงกับรก อันคืบที่ 2 มีรถอยู่บ้าง หากได้ทำความสะอาดเล็กน้อยก็ดี ระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ส่วนคำตอบ รกจนไม่อยากจะไปทำความสะอาด ไม่อยากนั่งเล่นมี 4 ราย จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก พบว่า เป็นกลุ่มที่มีความคิดเห็นว่าการทำความสะอาดรอบบ้าน ไม่ใช่สิ่งจำเป็น

การคมนาคม อันคืบแรกบางครั้งก็ลำบาก แต่ก็ไม่บ่อยครั้ง อันคืบที่ 2 สะดวกดี ไม่มีอุปสรรค ระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในเกณฑ์ดี ได้ส่วนคำตอบ ลำบากจนไม่ออกไปไหนมาไหนมี 8 ราย จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก พบว่า เป็นกลุ่มที่ตั้งบ้านเรือนที่พักอาศัยอยู่ห่างจากหมู่บ้าน สภาพทางสาธารณะประโยชน์ ยังไม่ได้รับการพัฒนาให้เกิดความสะดวก

ภาพรวมระดับคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

สรุปแล้ว ผลการพัฒนาคุณภาพชีวิต ครอบคลุมองค์ประกอบ 4 ด้าน ในด้านร่างกาย ระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในเกณฑ์ดี ด้านจิตใจ ระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในเกณฑ์ดี ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในเกณฑ์ดี ด้านสิ่งแวดล้อม ระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ระดับคุณภาพชีวิตโดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในเกณฑ์ดี

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการตามโครงการเสริมความมั่นคงในชนบทที่หมู่บ้าน เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ราชชนนี มีดังนี้

1. ปัจจัยด้านผู้นำ

ผู้ที่เห็นกลุ่มตัวอย่างให้การยอมรับว่าเป็นผู้นำสูงที่สุดคือ ผู้ใหญ่บ้าน ลำดับที่สองคือสมาชิก อบต. ลำดับที่สามคือ ผู้นำกลุ่มอาชีพ / กลุ่มกิจกรรม และลำดับที่สี่ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จะเห็นได้ว่าส่วนต่างของลำดับที่หนึ่ง กับลำดับที่สอง สาม และสี่ มีส่วนต่างอยู่มาก สรุปได้ว่าผู้นำในที่นี้คือผู้ใหญ่บ้าน

เหตุผลที่ผู้นำได้รับการยอมรับมากที่สุดคือ มีความมุ่งมั่นจริงใจและทำงานด้วยความเสียสละ เหตุผลลำดับรองลงมาคือ กิจกรรมต่างๆ ที่ผู้นำ นำลงไปสู่หมู่บ้าน เหมาะสมและสอดคล้องกับการแก้ไขปัญหาของหมู่บ้าน ส่วนเหตุผลผู้นำมีความเข้าใจในหมู่บ้านของตนเอง และสังคมนาอกหมู่บ้าน จนสามารถวิเคราะห์ ถึงสภาพปัญหาของหมู่บ้านและสาเหตุของปัญหาได้ รวมทั้งสามารถประสานและเสนอแนะทางออกในการแก้ปัญหาของหมู่บ้านได้ และลำดับสุดท้ายคือ ผู้นำมีความรู้ความสามารถเฉพาะตัวที่ไม่อาจหาได้จากสมาชิกอื่นๆ ในหมู่บ้าน จะเห็นได้ว่าเหตุผลที่ ให้การยอมรับผู้นำของกลุ่มตัวอย่างมีการเฉลี่ยทุกข้อ ไม่แตกต่างกันมากนัก สรุปได้ว่าสมาชิกให้การยอมรับผู้นำในทุกเหตุผล

สิ่งที่สมาชิกในหมู่บ้าน ได้รับจากผู้นำมากที่สุดคือมีความคิดและแนวทางในการแก้ปัญหา ลำดับรองลงมาคือมีอาชีพและรายได้เสริม ส่วนได้รับการช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า และลำดับสุดท้ายมีความรู้เชิงเทคนิคในการประกอบอาชีพ จะเห็นได้ว่าสิ่งที่สมาชิกในหมู่บ้าน ได้รับจากผู้นำของกลุ่มตัวอย่างมีการเฉลี่ยทุกข้อ ไม่แตกต่างกันมากนัก สรุปได้ว่าสมาชิกได้รับจากผู้นำผู้นำในทุกด้าน

2. ปัจจัยด้านสมาชิก

สมาชิกส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมเป็นบางครั้ง โดยมีส่วนร่วมร่วมกับสมาชิกที่มากที่สุด ในสองลำดับแรกคือ ร่วมทะเลาะแรงงานในกิจกรรมพัฒนา และร่วมสละทรัพย์สินส่วนตัวเพื่อใช้ในงานพัฒนา ส่วนที่มีส่วนร่วมน้อยที่สุดคือ ร่วมในการคิดค้นกิจกรรมและวิธีการทำงานพัฒนา นอกเหนือ จากนี้จะเฉลี่ยทั่วไปในการมีส่วนร่วมในแต่ละข้อ ส่วนคำตอบไม่มีเลข มี 24 ราย จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก พบว่าเป็นกลุ่มผู้มีรายได้น้อย และอาชีพการงานรัดตัว ไม่มีโอกาสได้เข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งส่วนใหญ่มีความต้องการเข้าร่วมกิจกรรม

3. ปัจจัยด้านกิจกรรม

การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มอาชีพ หรือกลุ่มกิจกรรมในสองลำดับแรกมากที่สุดคือเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น รับฟัง และหาข้อสรุป และเปิดโอกาสให้สมาชิกในหมู่บ้านได้เข้าร่วมประชุมทุกคน ส่วนกิจกรรมที่มีการดำเนินการน้อยที่สุดคือมีการติดกิจกรรม โครงการที่จะบรรลุภาพทันพึงประสงค์ นอกเหนือจากนี้จะเฉลี่ยทั่วไปในกิจกรรมแต่ละข้อ

ความสามารถดำเนินกิจกรรมของกลุ่มส่วนใหญ่ต้องขอรับการส่งเสริมสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลหรือหน่วยงานของรัฐ รองลงมาสามารถดำเนินการได้เองภายใต้ความรับผิดชอบและเห็นแผนปฏิบัติการของหมู่บ้าน และส่วนน้อยต้องพึ่งพาเอกชน

4. ปัจจัยด้านเงินทุน

เงินทุนที่ดำเนินการในแต่ละกิจกรรมส่วนใหญ่จะกู้ยืมเงินจากกองทุนต่างๆ ภายในหมู่บ้าน เช่น กองทุนหมู่บ้าน, กขคจ., กลุ่มออมทรัพย์ รองลงมาคือ การระดมเงินทุนภายในสมาชิกกลุ่ม การระดมเงินทุนภายในหมู่บ้าน และมีส่วนน้อยที่ต้องพึ่งพาเอกชน

เงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินการในแต่ละกิจกรรมส่วนใหญ่อยู่ในระดับต่ำ คือ ต่ำกว่า 10,000 บาท รองลงมาอยู่ในระดับ 10,000 – 30,000 บาท ส่วนที่มีเงินทุนหมุนเวียนมากกว่า 70,000 บาทนั้น พบว่าเป็นกลุ่มออมทรัพย์ซึ่งเป็นการระดมเงินทุนหมุนเวียนในลักษณะหมุนเวียนเพื่อให้นักธุรกิจอื่น ๆ ได้กู้ยืม ซึ่งเป็นกิจกรรมที่แตกต่างจากเงินทุนหมุนเวียนในกิจกรรมอื่นๆ ซึ่งเป็นไปในลักษณะเงินทุนหมุนเวียนเพื่อขยายกิจการ

อภิปรายผล

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามโครงการเสริมความมั่นคงในชนบทที่หมู่บ้านเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ราชชนนี

ผลการวิเคราะห์ผลการพัฒนาคุณภาพชีวิต เมื่อพิจารณาองค์ประกอบในแต่ละด้านแล้ว จะพบว่าคุณภาพชีวิตด้านร่างกายจะอยู่ในเกณฑ์ดี และจะมีระดับสัมมากคือความพึงพอใจในร่างกายที่สามารถทำงานได้ในแต่ละวัน คือพอใจทุกวัน คุณภาพชีวิตด้านจิตใจอยู่ในเกณฑ์ดี และจะมีระดับสัมมากคือความพึงพอใจในความเป็นตัวของตัวเอง คือพอใจในตัวเองมาก แต่จะมีระดับปานกลางอยู่คือ ความพึงพอใจในรูปร่างหน้าตา คือคิดว่าตนเองไม่หล่อไม่สวยแต่ไม่ถึงกับซีเหี่ยว คุณภาพชีวิตด้านความสัมพันธ์ทางสังคมอยู่ในเกณฑ์ดี และจะมีระดับสัมมากคือ สถานภาพความเป็นมิตรในฐานะความเป็นสมาชิกของหมู่บ้าน คือเป็นมิตรกับทุกคน และคุณภาพชีวิตในด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง เมื่อเรียงอันดับคุณภาพชีวิตในด้านต่างๆ แล้วจะพบว่า คุณภาพชีวิตด้านความสัมพันธ์ทางสังคมจะเป็นอันดับ 1 คุณภาพชีวิตด้านร่างกายเป็นอันดับ 2 คุณภาพชีวิตด้านจิตใจเป็นอันดับ 3 และ คุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมเป็นอันดับ 4 ซึ่งไม่สอดคล้องกับ สุวัฒน์ มัทธมนันย์กุล และคณะ (2540) ที่ศึกษาคุณภาพชีวิตของคนไทยในภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจ พบว่าคุณภาพชีวิตด้านจิตใจอยู่ในระดับที่สัมมากกว่าด้านอื่นๆ แต่เหตุผลที่ไม่สอดคล้องสามารถอธิบายได้ว่ามีความแตกต่างใน ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งการศึกษาคุณภาพชีวิตของคนไทยในภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจนั้น ประชากรคือคนไทยอายุตั้งแต่ 16 ปีขึ้นไป กลุ่มตัวอย่างสุ่มจากเขตทางสาธารณสุขทั่วประเทศไทย 12 เขต เขตละ 2 – 3 จังหวัด จังหวัดละ 3 อำเภอ อำเภอละ 3 หมู่บ้าน หมู่บ้านละ 30 ครัวเรือน ครัวเรือนละ 1 คน ซึ่งใน 1 หมู่บ้านจะมีผู้ตอบแบบสอบถามเพียง 30 คน แต่ในการวิจัยครั้งนี้ ประชากรคือประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านลำนางรอง หมู่ที่ 1

และ หมู่ที่ 10 ตำบลสำนางรอง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 1,515 คน กลุ่มตัวอย่างคือ ประชาชนที่อาศัยในทั้ง 2 หมู่บ้าน 453 คน เลิมทั้ง 2 หมู่บ้านนี้เป็นหมู่บ้านเดียวกัน และแยกหมู่บ้าน กันในภายหลัง ทำให้ระดับคุณภาพชีวิตด้านความสัมพันธ์ทางสังคมจึงมีมากกว่าด้านอื่นๆ ส่วน คุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในอันดับสุดท้าย สอดคล้องกับสุวรรณ มหัตนิรันดร์กุล และคนอื่นๆ (2540) ศึกษาคุณภาพชีวิตของคนไทยในภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจ พบว่าคุณภาพชีวิตด้าน สิ่งแวดล้อมจะอยู่ในระดับที่น้อยที่สุด

ตอนที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามโครงการเสริมความมั่นคงใน ชนบทที่หมู่บ้าน เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ราชชนนี ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตาม โครงการเสริมความมั่นคง ในชนบทที่หมู่บ้าน เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ราชชนนี ในปัจจัยด้านต่างๆ มี ดังนี้

1. ปัจจัยด้านผู้นำ ผู้ที่กลุ่มตัวอย่างให้การยอมรับว่าเป็นผู้นำมากที่สุดคือ ผู้ใหญ่บ้าน ส่วนเหตุผลที่ให้การยอมรับคือ เป็นผู้ที่มีความมุ่งมั่นจริงใจ และทำงานด้วยความเสียสละ กิจกรรมต่างๆ ที่ผู้นำ นำลงไปสู่หมู่บ้านเหมาะสม และสอดคล้องกับการแก้ไข้ปัญหา ของหมู่บ้าน ผู้นำมีความเข้าใจในหมู่บ้านของตนเองและสังคมภายนอกหมู่บ้าน จนสามารถ วิเคราะห์ถึงสภาพปัญหาของหมู่บ้าน และสาเหตุของปัญหาได้ รวมทั้งสามารถประสานและ เสนอแนะทางออกในการแก้ปัญหาของหมู่บ้านได้ และผู้นำมีความรู้ความสามารถที่ไม่อาจหาได้ จากสมาชิกอื่นๆ ในหมู่บ้าน ซึ่งสอดคล้องกับ สมพันธ์ เตชะอธิก และคนอื่นๆ (2540) ซึ่งศึกษา ความเข้มแข็งขององค์กรชาวบ้าน กรณีศึกษา 9 องค์กรชาวบ้าน ในปัจจัยด้านผู้นำพบว่าจุดเด่นของ องค์กรชาวบ้าน 9 องค์กร ที่เหมือนกันคือ ผู้นำมีความรู้ความสามารถ มีกิจกรรมที่สามารถแก้ปัญหา ได้จริงและเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และสอดคล้องกับ สมพันธ์ เตชะอธิก, ปรีชา กุศลระกูล และ ชื่น ศรีสวัสดิ์ (2537) ซึ่งศึกษาศักยภาพและเครือข่ายผู้นำท้องถิ่น พบว่าผู้นำท้องถิ่นที่ประสบ ความสำเร็จในการพัฒนาหมู่บ้านให้เข้มแข็ง มีคุณลักษณะคือ มีความมุ่งมั่นจริงใจ และทำงานด้วย ความเสียสละ มีความเข้าใจในหมู่บ้านของตนเองและสังคมภายนอกหมู่บ้าน จนสามารถวิเคราะห์ ถึงสภาพปัญหาของหมู่บ้าน และสาเหตุของปัญหาได้ รวมทั้งสามารถประสานและเสนอแนะ ทางออกในการแก้ปัญหาของหมู่บ้านได้ ส่วนสิ่งที่สมาชิกได้จากผู้นำคือมีความคิดและแนวทางใน การแก้ปัญหา มีอาชีพและรายได้เสริม ได้รับการช่วยเหลือในการแก้ไข้ปัญหาเฉพาะหน้า และมี ความรู้เชิงเทคนิคในการประกอบอาชีพ

2. ปัจจัยด้านสมาชิกในการเข้าร่วมกิจกรรมของหมู่บ้านนั้นพบว่ามี 3 ระดับ คือ เข้าร่วมกิจกรรมเป็นบางครั้งเป็นอันดับ 1 เข้าร่วมกิจกรรมทุกครั้งเป็นอันดับ 2 และไม่เข้าร่วม

กิจกรรมเลขเป็นอันดับ 3 ซึ่งสอดคล้องกับ สมพันธ์ เฑชะอริกและคนอื่นๆ (2540) ได้กล่าวถึงประเภทของสมาชิกว่ามีสมาชิกที่ร่วมคิดร่วมทำงานกับองค์กร โดยอาจจะเข้าร่วมบ้างไม่เข้าร่วมบ้าง และสมาชิกที่เฝ้าดูอยู่อย่างเฉยๆ ส่วนการมีส่วนร่วมของกิจกรรมนั้นจะเห็นได้ว่ามีระดับการมีส่วนร่วมสูงมาก ส่วนสมาชิกที่ไม่มีส่วนร่วมเลยมีน้อยมาก สอดคล้องกับ ปฤษฎา บุญเจือ (2536) ซึ่งศึกษาการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการพัฒนาชนบท พบว่าการเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมพัฒนาชุมชน ความเป็นผู้นำ และการคาดหวังสิ่งตอบแทน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน

ผลการวิเคราะห์ในด้านปัจจัยด้านผู้นำและปัจจัยด้านสมาชิก ยังพบว่าปัจจัยด้านผู้นำนั้น สมาชิกให้การยอมรับผู้นำซึ่งสาเหตุของการยอมรับพบว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ และสมาชิกในหมู่บ้าน ได้รับความรู้และความช่วยเหลือจากผู้นำ ส่วนปัจจัยด้านสมาชิกจะเห็นได้ว่าสมาชิกในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในกิจกรรมสูง ซึ่งในสองปัจจัยนี้ส่งผลให้ระดับคุณภาพชีวิตด้านความสัมพันธ์ทางสังคมอยู่ในระดับสูงด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ อุษา เชียนของ วรณีย์ ติวกุล และวิภา แก้วสังข์ทอง (2542 : 107. โอกาส ปัญญา และพิเชษฐ์ หนองช้าง บรรณาธิการ) ซึ่งได้ศึกษาค่าบลเข้มแข็ง ตำบลบางขุน ไทร อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี พบว่าการที่มีกลุ่มผู้นำที่ดี ได้นำไปสู่การพึ่งพาตนเองและชุมชน การพึ่งพาตนเองได้นั้นเกิดจากการปฏิบัติร่วมกันของสมาชิกในชุมชน และสอดคล้องกับ สมพันธ์ เฑชะอริก และคนอื่นๆ (2540) ซึ่งได้ศึกษาการพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรชาวบ้านกรณีศึกษา 9 องค์กรชาวบ้าน พบว่า จุดเด่นขององค์กรชาวบ้านทั้ง 9 แห่งที่เหมือนกันคือ ผู้นำที่มีความรู้ความสามารถ การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงาน

3. ปัจจัยด้านกิจกรรมนั้น จะเห็นได้ว่าการดำเนินกิจกรรมในกลุ่มกิจกรรมนั้น มีการเปิดโอกาสให้สมาชิกในหมู่บ้านได้เข้าร่วมประชุมทุกคน เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น รับฟังและหาข้อสรุป มีการวิเคราะห์สภาพปัญหาของหมู่บ้านในปัจจุบัน มีการกำหนดอนาคตอันเป็นภาพอันพึงประสงค์ร่วมกัน มีการคิดกิจกรรม โครงการ ที่จะบรรลุภาพอันพึงประสงค์ มีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ กลุ่มกิจกรรม โครงการ ตามที่คิดร่วมกันไว้ สอดคล้องกับกระบวนการร่วมพลังสร้างอนาคต ซึ่ง สมศักดิ์ บุปผาสวรรณ (2543 : 20) ได้ให้ขั้นตอนของกระบวนการร่วมพลังสร้างอนาคตไว้ 3 ระดับ คือ

1. พลังเมตตา (Appreciation) แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ
 - 1.1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน
 - 1.2 คิดเป้าหมายในอนาคต
2. พลังปัญญา (Influence) แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ
 - 2.1 มาตรการสำคัญหรือกฎเกณฑ์แห่งความสำเร็จ

2.2 วิเคราะห์ผลกระทบ

3. พลังพัฒนา (Control) แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ

3.1 จัดกลุ่มกันทำงาน

3.2 แผนการดำเนินงาน

และสอดคล้องกับ สมพันธ์ เตชะอธิก (2543 : 44) ซึ่งได้ให้ขั้นตอนของกระบวนการระดมพลังสร้างสรรค์ คือ

1. การสำรวจสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน
2. การคิดถึงภาพที่ปรารถนาในอนาคต
3. วิธีการ / ยุทธศาสตร์ทำให้บรรลุภาพการพัฒหน้าที่พึงปรารถนา
4. การวิเคราะห์ภาพรวมของทิศทางและแนวทางการพัฒนา
5. การกำหนดแนวทางและแผนงานในการดำเนินงาน

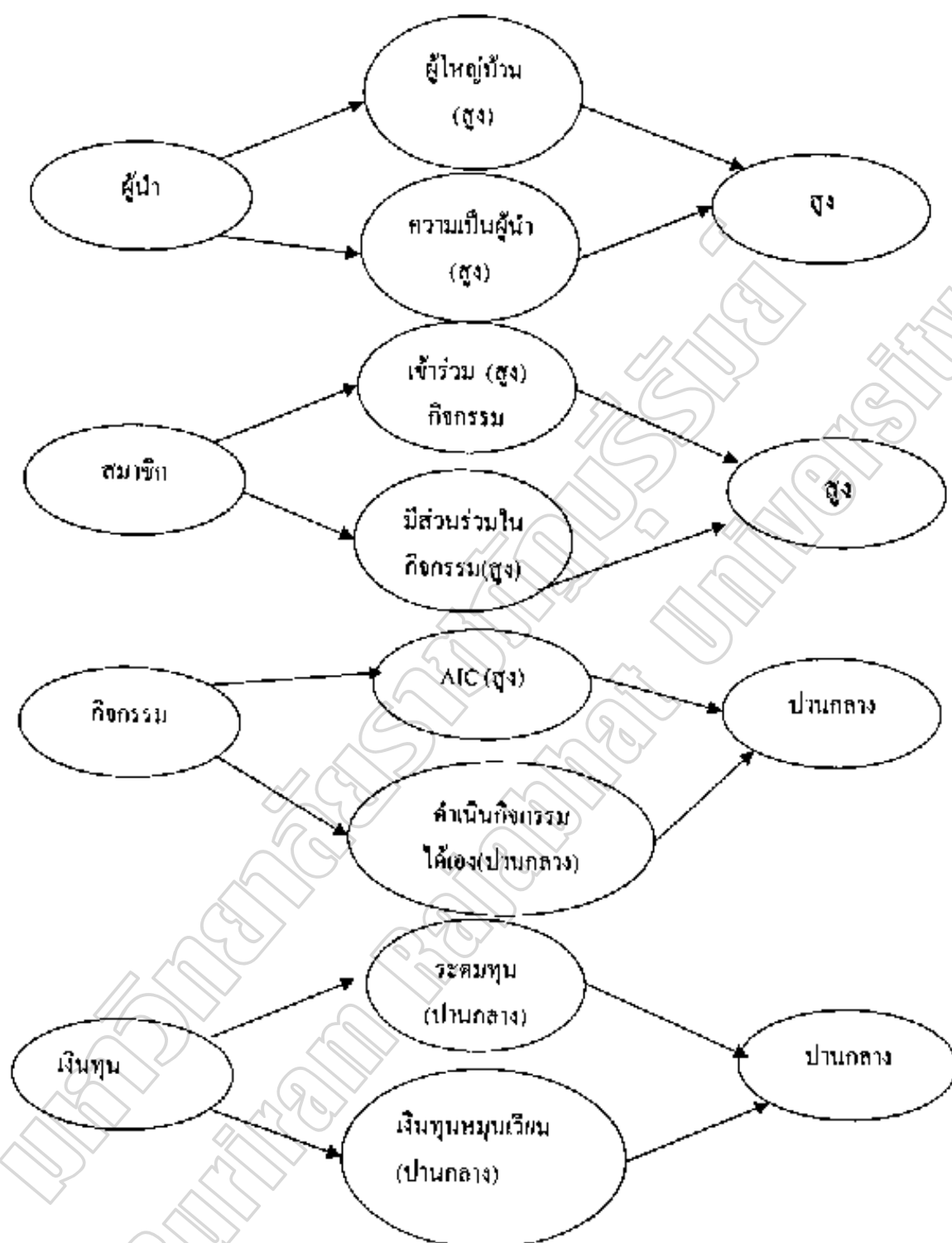
ซึ่งทั้งกระบวนการรวมพลังสร้างอนาคต และกระบวนการระบบพลังสร้างสรรค์ที่กล่าวมาแล้วนั้น คือ ขั้นตอนของกระบวนการ AIC นั้นเอง

ส่วนในด้านความสามารถในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มตัวอย่างนั้น จะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่ยังต้องขอรับการส่งเสริมสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบล หรือหน่วยงานอื่นของรัฐมากกว่าที่จะดำเนินการได้เองภายใต้ความรับผิดชอบ และเป็นแผนปฏิบัติการของหมู่บ้าน ถึงแม้ว่าจะไม่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาซึ่ง พ.ล.ค.ค. สมศักดิ์ ฟูไพลาสุวรรณ (2543 : 18) ได้กล่าวไว้ถึง เป้าหมาย คือการพัฒนาแบบยั่งยืน จุดมุ่งหมายสูงสุดคือคุณภาพชีวิตที่ดี แต่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของ โครงการเสริมความมั่นคงในชนบทที่หมู่บ้านเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์พระบรมราชชนนี(กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 21. 2541) คือ ดำเนินการแก้ไข ปัญหาพื้นฐาน และพัฒนาคุณภาพชีวิต ของประชาชนในชนบทให้มีสภาพและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และเป็นการเตรียมพร้อมของประชาชนสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตแบบยั่งยืน

4. ปัจจัยด้านเงินทุนนั้นจะเห็นได้ว่า การระดมเงินทุนภายในสมาชิกกลุ่มและการระดมเงินทุนภายในหมู่บ้านมีน้อยกว่าการกู้ยืมเงินการกู้ยืมเงินจากกองทุนต่างๆภายในหมู่บ้าน และมีอีกบางส่วนกู้ยืมเงินจากแหล่งเงินทุนต่างๆภายนอกหมู่บ้านซึ่งไม่สอดคล้องกับ สมพันธ์ เตชะอธิก และคนอื่นๆ (2540 : 9) ซึ่งได้ให้ความเห็นว่า ควรจะมีการระดมทุนภายในชุมชนก่อน เมื่อไม่พอเพียงจึงค่อยแสวงหางบประมาณภายนอกชุมชน และเงินทุนหมุนเวียนการดำเนินการในแต่ละกิจกรรมต่อรายนั้น จะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่มีเงินทุนหมุนเวียนสูงกว่า 10,000 บาท และรองลงมาต่ำกว่า 10,000 บาท ต่อราย ซึ่ง สมพันธ์ เตชะอธิก และคนอื่นๆ (2540 : 9) ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยด้านเงินทุนว่า องค์กรชาวบ้านแห่งหนึ่งๆ ควรมีงบประมาณ 1,000,000

บาทต่อชาวบ้าน 100 ราย หรือรายละ 10,000 บาท ซึ่งเป็นงบประมาณเพียงพอที่จะหมุนเวียน
 สำหรับใช้พัฒนาชีวิต ของตนเองและครอบครัว โดยสามารถทำกิจกรรมหลายๆ กิจกรรมให้
 เกื้อหนุนได้

นอกจากนี้ยังพบว่าในปัจจัยด้านกิจกรรม ถึงแม้ว่าการดำเนินกิจกรรมในกลุ่มกิจกรรมจะ
 สอดคล้องกับขบวนการ AIC แต่ความสามารถในการดำเนินกิจกรรมส่วนใหญ่ยังต้องขอรับ
 การสนับสนุนจาก อบต. หรือหน่วยงานของรัฐ มากกว่าที่จะดำเนินการได้เองภายใต้ความ
 รับผิดชอบ และเป็นแผนปฏิบัติของหมู่บ้าน อีกทั้งปัจจัยด้านเงินทุน จะเห็นได้ว่า การระดมเงินทุน
 ภายในหมู่บ้านมีน้อยกว่าการกู้ยืมเงินจากกองทุนต่างๆทั้งภายในหมู่บ้านและภายนอกหมู่บ้าน
 รวมถึงเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินกิจกรรมต่อรายยังมีต่ำกว่า 10,000 บาท ถึงร้อยละ 35.8 ซึ่ง
 ไม่เพียงพอที่จะหมุนเวียนสำหรับใช้พัฒนาชีวิตของตนเองและครอบครัว ทำให้ไม่สามารถทำ
 กิจกรรมหลายๆกิจกรรมให้เกื้อหนุนได้ ซึ่งในสองปัจจัยนี้ส่งผลให้คุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมอยู่
 ในระดับปานกลาง ยังคงมีปัญหาในด้านสภาพบ้านเรือนที่อยู่อาศัยสภาพทางการเงิน โอกาสพักผ่อน
 คลายเครียด และสภาพครอบครัว บ้าน

ภาพประกอบ 3 แสดงปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการตามโครงการฯ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

จากผลการวิจัย ผลการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามโครงการเสริมความในชนบทที่หมู่บ้านเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ราชชนนี กรณีศึกษา บ้านสำนางรอง หมู่ที่ 1 และ หมู่ที่ 10 ตำบลสำนางรอง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ มีข้อเสนอแนะดังนี้

1.1 โครงการเสริมความมั่นคงในชนบทที่หมู่บ้านที่หมู่บ้านเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ราชชนนีเป็น โครงการเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และเตรียมความพร้อมของประชาชนสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตแบบยั่งยืน จึงควรพิจารณาขยายพื้นที่เป้าหมายของโครงการ ให้ครอบคลุมทุกหมู่บ้านในตำบลต่อไป

1.2 ในแต่ละหมู่บ้านหรือตำบล เมื่อดำเนินการตามโครงการฯ มาได้ระยะหนึ่งซึ่งประชาชนในพื้นที่ มีความพร้อมสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืน ควรพิจารณาเปลี่ยนพื้นที่เป้าหมายไปสู่หมู่บ้าน หรือตำบลอื่นๆ เพื่อดำเนินการตามโครงการฯ ต่อไป

1.3 ในการขยายเป้าหมายให้ครอบคลุมระดับตำบล ควรให้มีการประสานกับ องค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อการบูรณาการแผนปฏิบัติการของหมู่บ้าน ที่ร่วมกันคิดค้นขึ้น ตาม กระบวนการ AIC กับแผนการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ทั้งนี้เพื่อลดความรู้สึกลังเลของประชาชนในการพึ่งพา องค์การบริหารส่วนตำบล ทำให้ประชาชนมีความรู้สึกว่าหมู่บ้านหรือ ตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล คือ อันหนึ่งอันเดียวกัน และยังสามารส่งผลถึงระบบ หมุนเวียนเงินทุนภายในตำบลได้ อย่างทั่วถึงได้อีกด้วย

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

2.1 ควรวิจัยผลการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยเมื่อกำหนดหมู่บ้านเป้าหมายตาม โครงการฯ แล้วศึกษาบริบทของหมู่บ้าน โดยละเอียด ประเมินคุณภาพชีวิตก่อนเริ่มโครงการฯ ประเมินผลคุณภาพชีวิตระหว่างดำเนินการตาม โครงการฯ ประเมินผลคุณภาพชีวิตหลังโครงการฯ สิ้นสุด

2.2 ควรวิจัยผลการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยเลือกประชากรในหมู่บ้านเป้าหมายที่ประสบผลสำเร็จ การประเมินผลการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่อยู่ในระดับดีมาก และ ประชากรในพื้นที่หมู่บ้านเป้าหมาย ที่การประเมินผลการพัฒนาคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับ ไม่ดีหรือ ไม่ดีมาก เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระดับคุณภาพชีวิต

2.3 ควรวิจัยผลการพัฒนาคุณภาพชีวิต ตาม โครงการอื่นๆที่มีวัตถุประสงค์เพื่อ การพัฒนาคุณภาพชีวิต แต่ใช้กระบวนการที่แตกต่างกันไป